

جمعیت و اشتغال

تراکم و پراکندگی

در انتظار توسعه

سمنان از لحاظ شاخص‌های توسعه یافتگی، در زمره استان‌های کمتر توسعه یافته باقی مانده است.

طبق بررسی تغییرات توسعه یافتگی استان‌های کشور که بر اساس شاخص‌هایی چون رشد جمعیت، نسبت تعداد دانشجویان، درصد باسوادی و غیره سنجیده می‌شود، استان سمنان در زمره استان‌های کمتر توسعه یافته کشور قرار دارد. ولی انتظار دارند سیاست‌مداران با تحقق اهداف برنامه چهارم توسعه، جایگاه این استان از لحاظ شاخص‌های توسعه یافتگی مانند شاخص رفاه، صادرات غیرنفتی، نرخ بیکاری و ارتباطات ارتقا یافته و به رشد قابل قبولی برسد. به گزارش واحد تحقیقات ماهنامه اقتصاد ایران، پیش‌بینی می‌شود نرخ رشد جمعیت استان سمنان از ۱۴۸ در سال ۸۳ به ۱۶ درصد در سال ۸۸ و نرخ بیکاری (در یک سناریوی خوش‌بینانه) از ۹۶ به ۸۱ درصد طی چهار سال برنامه چهارم کاهش یابد.

از نظر نسبت تعداد دانشجویان و درصد باسوادی و شاخص‌های توسعه انسانی و رفاه اجتماعی، امید است استان سمنان، وضعیت مناسب‌تری پیدا کرده و به عنوان مثال، سن امید به زندگی از ۶۸ به ۷۲ سال برسد. رسیدن جمعیت زیر خط فقر نسبی، از ۲۰/۴ به ۱۱ درصد از اهداف برنامه چهارم برای توسعه این استان می‌باشد.

همچنین امید است طی دوره ۸۳ - ۸۸ با توجه به بهره‌برداری‌های مناسب از ظرفیت‌های موجود در استان سمنان، میزان صادرات غیرنفتی از ۳۹۰ به ۸۰۳ میلیارد ریال افزایش یابد. در زمینه ارتباطات نیز، لازم است اقدامات قابل توجهی که در سال‌های اخیر در این استان صورت گرفته است، ادامه یابد. ■

طی سال‌های اخیر، نرخ مشارکت استان سمنان همواره از نرخ مشارکت کشور کمتر بوده است.

جمعیت فعال را نسبت به سایر شهرهای این استان به خود اختصاص می‌دهد. بعد از شاهرود، شهر سمنان با ۶۲ هزار و ۳۹۵ نفر فعال و سپس دامغان در جایگاه بعدی از لحاظ جمعیت فعال قرار می‌گیرند. همچنین نرخ فعالیت در استان سمنان ۳۸/۲۵ درصد است که همچنان گرمسار با ۳۹۹۲ بالاترین میزان این نرخ را به خود اختصاص داده است. شهر سمنان با ۳۸/۶۵ درصد در رده بعدی قرار دارد. با نرخ بیکاری ۶/۱۳ درصد، شهر سمنان پایین‌ترین نرخ بیکاری را بین شهرستان‌های این استان دارا است. بعد از شهر سمنان، شاهرود، دامغان، گرمسار به ترتیب با نرخ‌های بیکاری ۹/۳۴، ۹/۷۱ و ۹/۷۳ در جایگاه‌های بعدی قرار دارند.

بر حسب گروه‌های عمده فعالیت در استان سمنان در سال ۸۵ که به سه بخش کشاورزی، شکار، جنگلداری، شیلات، صنعت و بخش خدمات تقسیم می‌شود، سهم شاغلان در بخش خدمات با ۴۷/۸۶ درصد بیشترین اشتغال را نسبت به دو بخش دیگر به خود اختصاص داده است. پس از آن، صنعت با ۳۳/۰۶ درصد و کشاورزی، شکار، جنگلداری و شیلات با ۱۷/۴۱ درصد در رده بعدی قرار می‌گیرند.

همان‌طور که در جدول ذیل مشاهده می‌شود، نرخ بیکاری این استان طی دهه اخیر در طول سال‌های ۷۰ تا ۸۵ در نوسان بوده است.

افزایش نرخ بیکاری استان سمنان طی دهه اخیر، در حالی است که جمعیت ده ساله و بیشتر این استان طی این سال‌ها رشد قابل توجهی داشته و از ۳۲۹ هزار نفر در سال ۷۰ به ۵۱۶ هزار نفر در سال ۸۵ رسیده است. با وجود این، نرخ بیکاری استان سمنان از سال ۷۰ تا سال ۸۵ همواره از میانگین نرخ بیکاری کل کشور پایین‌تر بوده است. نرخ مشارکت این استان نیز مانند نرخ بیکاری آن، طی سال‌های اخیر نوسان داشته اما در مقایسه با نرخ مشارکت کل کشور، کمتر بوده است. ■

بر اساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۸۵ استان سمنان با وجود ۱۶۰ هزار و ۶۱ خانوار، بالغ بر ۵۸۹ هزار و ۷۴۲ نفر را در خود جای داده است. از این میزان، بالغ بر ۳۰۲ هزار و ۴۳۶ نفر را مردان و ۲۸۷ هزار و ۳۰۶ نفر را زنان تشکیل می‌دهند. این در حالی است که جمعیت این استان در سال ۷۵ برابر ۵۰۱ هزار و ۴۴۷ نفر بوده است که از این میزان ۳۴۲ هزار و ۴۵۵ نفر را جمعیت شهری و ۱۵۸ هزار و ۹۹۲ نفر را جمعیت روستایی تشکیل می‌دهد. لذا متوسط رشد سالانه جمعیت طی دوره ۷۵ تا ۸۵ معادل ۷/۶۴ درصد بوده است. از مقایسه جمعیت استان در سال ۷۵ با سال ۸۵ می‌توان به افزایش تدریجی و ملایم جمعیت سمنان طی دهه اخیر پی برد. به علاوه، آمارهای بیانگر فزونی جمعیت شهرنشین این استان نسبت به جمعیت روستائین آن می‌باشند. در این میان، بیشترین تعداد خانوار استان سمنان مربوط به شهر شاهرود با ۶۲ هزار و ۲۹۹ نفر است. بعد از شاهرود، شهر سمنان با تعداد خانواری بالغ بر ۵۲ هزار و ۹۶۳ نفر و شهر دامغان با ۳۳ هزار و ۷۳ نفر، پُر خانوارترین شهرهای این استان به حساب می‌آیند. کم‌خانوارترین عمده شهر استان سمنان مربوط به شهر گرمسار می‌باشد. در ضمن، تراکم سنی جمعیت در استان سمنان بر حسب نفر در هر کیلومتر مربع ۶ نفر در سال ۱۳۸۵ می‌باشد.

از مشارکت تا بیکاری

بر اساس گزارش طرح آمارگیری در نیروی کار، نرخ بیکاری استان سمنان در سال ۸۵ با ۱۷/۱ درصد، از میانگین نرخ بیکاری کل کشور (۱۲/۸ درصد) کمتر است. علاوه بر این، در همین زمان، نرخ مشارکت اقتصادی در این استان ۳۷/۸ درصد بوده است. این در حالی است که میانگین کشور در نرخ مشارکت ۳۹/۴ درصد می‌باشد. جمعیت فعال در استان سمنان در سال ۸۵ معادل ۱۹۲ هزار و ۹۵۵ نفر است که شهر شاهرود با ۷۸ هزار و ۲۸۸ نفر بیشترین میزان

چشم‌انداز سمنان در برنامه چهارم

شاخص‌های هدف	۱۳۸۳	۱۳۸۸
نرخ رشد جمعیت (درصد)	۱۴۸	۷۱۶
نرخ بیکاری (درصد)	۹۶	۸۱
نسبت دانشجویان به ۱۰۰ هزار نفر جمعیت (نفر)	۷۳۳	۱۵۲۰
تولید سالانه مسکن به ازای هر هزار نفر جمعیت (واحد مسکونی)	۱۰/۸	۱۵/۷
ارزش سالانه صادرات غیرنفتی (میلیارد دلار)	۳۸۹۹	۸۰۳
سهم بخش کشاورزی در محصول ناخالص داخلی استان (درصد)	۲۳/۵	۲۲/۲
سهم بخش صنعت و معدن در محصول ناخالص داخلی استان (درصد)	۱۸/۹۱	۲۴/۷
نسبت برخورداری جمعیت (شهری و روستایی) از برق (درصد)	۹۵/۵	۱۰۰
ضریب نفوذ تلفن ثابت (درصد)	۳۳/۸	۵۰
ضریب نفوذ اینترنت (درصد)	۱۲/۶۳	۳۸/۳۵
نسبت هزینه دهک ثروتمندترین به دهک فقیرترین (برابر)	۱۶	۱۴
نسبت هزینه دهک ثروتمندترین به دهک فقیرترین (خانوار روستایی برابر)	۱۵	۱۳
جمعیت زیر خط فقر نسبی (درصد)	۲۰/۴	۱۱
امید به زندگی در بدو تولد (سال)	۶۸/۲	۷۲/۵
شاخص توسعه انسانی (HDI)	۰/۷۵۱	۰/۸۲
شاخص رفاه اجتماعی	۴۶۷/۴	۷۴۷/۸

استخراج: اقتصاد ایران از اسناد ملی توسعه استانی برنامه چهارم.

گذشته و آینده بیکاران سمنان

سال	استان سمنان			کشور		
	جمعیت ده ساله و بیشتر	نرخ مشارکت	نرخ بیکاری	جمعیت ده ساله و بیشتر	نرخ مشارکت	نرخ بیکاری
۱۳۷۰	۳۲۹,۷۹۸	۳۷/۱	۸/۰	۳۸,۶۵۵,۰۴۹	۳۷/۱	۱۷/۱
۱۳۷۵	۳۹۴,۲۶۱	۳۴/۹	۴/۷	۴۵,۴۰۱,۰۸۳	۳۴/۹	۹/۱
۱۳۸۴	۵۰۳,۰۸۲	۳۵/۸	۹/۳	۵۷,۹۳۲,۲۶۹	۳۵/۸	۱۰/۹
۱۳۸۵	۵۱۶,۸۹۳	۳۷/۸	۱۷/۱	۵۹,۵۲۲,۲۴۷	۳۷/۸	۱۲/۸
۱۳۸۶	۵۳۱,۰۸۳	۳۹/۴	۱۷/۷	۶۱,۱۵۶,۷۸۴	۳۹/۴	۱۳/۱
۱۳۸۷	۵۴۵,۶۶۲	۳۹/۸	۱۲/۳	۶۲,۸۳۵,۶۸۰	۳۹/۸	۱۳/۵

یادداشت: ارقام دوره ۱۳۸۵ - ۱۳۷۰ عملکرد و ارقام دوره ۱۳۸۷ - ۱۳۸۶ برآورد و پیش‌بینی ماهنامه «اقتصاد ایران» می‌باشد. استخراج: واحد اطلاعات و اخبار ماهنامه اقتصاد ایران از آمارهای سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی.